

Adolf Pizcueta, l'últim moment

Fa poc més d'una setmana va morir Adolf Pizcueta, una personalitat bàsica per al nacionalisme valencià des dels anys 20. Oferim, mentre esperem la confecció d'un monogràfic sobre la seua figura per a les pròximes setmanes, una breu ressenya de les seues activitats més importants.

P. Serena

El divendres 4 de febrer va morir Adolf Pizcueta (València, 1901). Tenia, per tant, 88 anys. I ho va disposar de manera que els seus coneguts no se n'assabentaren fins 48 hores després del seu enterrament en el panteó familiar del cementeri de València, acomiadat íntimament pels tres nebots. Fins al dia del seu traspàs, Adolf Pizcueta havia participat activament en les juntes directives d'Acció Cultural del País Valencià, entitat que vice-presidia des de 1978.

Pizcueta va ingressar en el moviment nacionalista al voltant de 1918, en l'agrupació Joventut Nacionalista, d'on va ser vice-president el 1920 i president el 1921. En aquesta època va tenir una activitat destacable en els mítings celebrats a la seua ciutat a favor del corrent nacionalista irlandès, tasca que va alternar amb el periodisme, des de la redacció de *La Correspondencia de Valencia*. També, en aquests anys, va mantenir una forta col·laboració en els aplecs incitats per la Lliga de Solitaris Nacionalistes de Betxí, auspiciats pel seu amic Vicent Tomàs i Martí. I, un poc abans del colp militar que va dur Primo de Rivera a instaurar la dictadura, es va traslladar a Barcelona, a la Diada de la Llengua, en representació de Nostra Parla del País Valencià.

La dictadura va suspendre les activitats del setmanari *Pàtria Nova*, del qual Pizcueta era promotor en la seua segona etapa. Durant aquests temps d'opressió política, Adolf Pizcueta sovinteja les tertúlies dels republicans i es relaciona amb els seus dirigents, Fèlix Azzati i Vicent Blasco Ibáñez, en les quals reunions sempre s'adoptaven actituds cíviques contra el sistema, com és el cas de la declaració d'himne regional del pentagrama escrit per Josep Serrano per a l'Exposició de 1909, al qual es van oposar.

S'ha de destacar, mentre Primo de Rivera disposava políticament, la creació de la revista mensual *Taula de Lletres Valencianes*, que Pizcueta va dirigir entre els números 13 i 35. El 1928

va crear i dirigir l'editorial L'Estel, una fita notòria per a la renovació literària i la normativització lingüística dels valencians. Dos anys més tard Pizcueta va abandonar *Taula* per constituir el partit Agrupació Valencianista Republicana i el seu òrgan de difusió, *Avant*. Ja l'any 32 féu possible l'aparició del setmanari *El Camí*, un mitjà d'informació general clau per al seu període. I des de *Taula*, Pizcueta va llan-

çar la consigna de la necessitat de posar fi al caos lingüístic existent. Això va fructificar uns mesos després i ho coneixem per Les Normes del 32, elaborades a Castelló de la Plana.

Després va abandonar la política militant i va centrar els esforços en l'àmbit cultural, en l'entitat Proa, que presidia Nicolau Primitiu Gómez Serrano, i en la revista *La República de les Lletres*. El febrer de 1936, arran de la

Fins a l'hora de la mort, Pizcueta va treballar i viure anònimament.

victòria del Front Popular, Pizcueta llançà diverses propostes per a la consecució de l'Estatut d'Autonomia dels valencians, un intent que la guerra va desbaratar uns mesos després. Durant la guerra va participar en el II Congrés d'Intel·lectuals Antifeixistes, com a de-

legat valencià, i acabat el conflicte va haver de passar uns dies a la presó. Els anys que vindrien farien difícils els seus ideals.

En el moment que el franquisme va baixar un poc la guàrdia, Pizcueta va donar el seu suport a tota classe d'ini-

ciatives nacionalistes. Des de la Fundació Huguet de Castelló, des de l'editorial L'Estel que va refundar el 1962, des de la Societat Bibliogràfica Valenciana, des d'Acció Cultural del País Valencià, i, sempre, des de l'anònim, amb enteresa. □

ENRIC SOLER GODES PARLA DE PIZCUETA

«Pizcueta, no se sabia si era frare o anarquista»

Enric Soler Godes (Castelló de la Plana, 1903), escriptor, i un dels pocs supervivents dels signants de les Normes de Castelló, ens recorda ací la seua visió d'Adolf Pizcueta, el seu company de generació.

P. Serena

Quan va conèixer vostè el senyor Pizcueta?

—¡Uf!, en els anys de la República. En aquella època hi havia a València un grup valenciaista que es deia Centre d'Actuació Valencianista, que presidia Cebrià Ibor, *Cebrianet*, que és on fèiem el setmanari *El Camí*. El secretari del Centre era Joaquim Reig, l'advocat, que era molt amic de Pizcueta. Reig era l'advocat del Banc de València, el Banc de València i Ignasi Villalonga eren la mateixa persona i Pizcueta era el secretari de Villalonga. Van ser uns anys de molta labor cultural. A tal punt que s'aconseguí incloure una setmana cultural en la programació de la Fira de Juliol. Tot, gràcies al Centre.

—¿Quin paper feia Pizcueta allà?

—Pizcueta ha estat l'ànima i el motor de tot allò. Ell no parlava, actuava. Venia a les reunions i no obria la boca, però si hi havia alguna suggerència de fer alguna cosa, ell ja ho havia fet. Això, ho sabies de rebot. Ell sempre anava per davant de tot. Solucionava tots els problemes.

—¿Econòmics?

—La major part dels problemes eren els diners. Ell estava molt lligat a Villalonga, al Banc de València. Quan Carles Salvador va fundar els cursos de llengua, no teníem un gallet per a res. I Ricard Sanmartí i jo anàrem a veure Pizcueta, a explicar-li-ho. I Pizcueta, com de costum, es quedà mirant-nos sense dir res, perquè era un home d'una qualitat moral que no deia res. Vam eixir sense saber si havia dit sí o no. Però als tres dies ens donà un taló de 50.000 pessetes.

—Que en aquella època eren...

—Un milió. I vam salvar els cursos. Ell parlava amb Villalonga i Villalonga treia de la cartera. Tot, gràcies a la gestió de Pizcueta, que inspirava con-

«Ací hem anat del no-res al cim de la cultura, on hi ha els sabuts que no fan res».

fiança i responsabilitat. A partir d'ací, tots els anys anàvem a Pizcueta. Després de les 50.000 en foren 75.000, i després, 100.000. Fins a 150.000.

—D'aquells anys són també les Normes de Castelló...

—Ell en va ser l'iniciador, va fer una crida des de *Taula*. Va anar a Castelló a parlar amb Sánchez Gozalbo, i així s'evitava caure en les mans del Pare Fullana. Les Normes les va fer Salvador Guinot, les corregí Lluís Revest i Pizcueta es va encarregar de replegar les firmes. Ell coneixia tota la societat econòmica, literària i política i era el més indicat per a fer allò. I si va ser necessari per tres viatges a Madrid per convèncer el Pare Fullana, ell els féu. No se li pagarà mai a Pizcueta. Sense ell no tindríem ni Normes. Ha estat l'únic capaç de vertebrar culturalment el País Valencià.

—¿Com creu que han tractat les institucions valencianes Pizcueta?

—¿Que no ho veus? Malament. No l'han nomenat mai per a res. Ni per al Consell Valencià de Cultura ni per a res. Ací hem anat del no-res al cim de la cultura, on hi ha els sabuts que no fan res. Pizcueta, no l'has vist mai en cap acte ni en cap presidència de res. Ni se li ha pagat ni se l'ha considerat. I es mereix molt més que un carrer. Perquè a banda de la labor cultural i política, ¿qui pagava l'editorial L'Estel? Pizcueta. Si es devien trenta duros a un editor, ¿qui pagava? Pizcueta. Si es devien trenta pessetes a l'impressor, ¿qui pagava? Pizcueta. I tot això, i aquest és el seu mèrit, sense dir mai en la vida que ell ho havia pagat. Era un home d'esquerra molt prudent i molt callat, que no se sabia si era frare o si era anarquista. □